

Sygn. akt III AUa 1304/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 lutego 2013 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Czyżak (spr.)
Sędziowie:	SSA Barbara Mazur SSA Daria Stanek
Protokolant:	Wioletta Blach

po rozpoznaniu w dniu 5 lutego 2013 r. w Gdańsku

sprawy P. P. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o opłatę dodatkową

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

od wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 29 maja 2012 r., sygn. akt IV U 275/12

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

Sygn. akt III AUa 1304/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 09 grudnia 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, powołując się na art. 83 ust. 1 pkt 3 i art. 24 ust. 1 w zw. z art. 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) - wymierzył P. P. (1) dodatkową opłatę w wysokości:

- 1.210 zł stanowiącej 10 % nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne w kwocie 12.102,09 zł za okres od lutego 2005 r. do lutego 2007 r.;

- 391,00 zł stanowiącej 10 % nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne w kwocie 3.909,02 zł za okres luty 2005 r., od kwietnia 2005 r. do lutego 2007 r.;

- 86,00 zł stanowiącej 10 % nieopłaconych składek na Fundusz Pracy w kwocie 864,79 zł za okres od lutego 2005 r. do lutego 2007 r.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, iż P. P. (1) prowadząc pozarolniczą działalność gospodarczą nie dopełnił obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, na ubezpieczenie zdrowotne oraz na Fundusz Pracy. Wysyłane do płatnika upomnienia o zaległościach zobowiązujące do ich uiszczenia pod groźbą przymusowego ściągnięcia, a w końcu prowadzone postępowanie egzekucyjne z rachunku bankowego doprowadziło jedynie do opłacenia kosztów egzekucyjnych. Tymczasem nie opłacenie składek jest naruszeniem dyscypliny płatniczej, co uzasadnia - w ocenie organu rentowego - sięgnięcie do art. 24 ust. 1 powołanej ustawy i wymierzenie dodatkowej opłaty w wysokości 10% kwoty zadłużenia w celu zmobilizowania zobowiązanego do uregulowania przedmiotowych zaległości.

Odwołaniu od powyższej decyzji wniósł P. P. (1) domagając się jej uchylenia i zwolnienia go z dodatkowej opłaty.

W uzasadnieniu wnioskodawca wskazał, że nie dopełnił obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne oraz Fundusz Pracy z uwagi na problemy zdrowotne skutkujące ostatecznie koniecznością zakończenia działalności gospodarczej. Skarżący podniósł, że posiada liczne zadłużenia, których nie jest w stanie uregulować z uwagi na brak pracy i trudną sytuację materialną rodziny.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie podtrzymując stanowisko wyrażone w skarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie IV U 275/12 Sąd Okręgowy w Toruniu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. z dnia 09 grudnia 2011 r. w ten sposób, że nie obciążył P. P. (1) opłatą dodatkową w wysokości:

- 1.210,00 zł stanowiącą 10 % nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne za okres od lutego 2005 r. do lutego 2007 r.,

- 391,00 zł stanowiącą 10 % nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres od lutego 2005 r. do lutego 2007 r.,

- 86,00 zł stanowiącą 10 % nieopłaconych składek na Fundusz Pracy za okres od lutego 2005 roku do lutego 2007 r.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu I instancji:

P. P. (1) w okresie od dnia 15 lipca 1999 r. do dnia 27 lutego 2007 r. prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą, z tytułu której zgłosił się do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Przedmiotem tej działalności była początkowo taksówka osobowa, którą wnioskodawca wykonywał z użyciem własnego samochodu. Z tytułu prowadzenia działalności wnioskodawca osiągał w latach 2000-2004 średnie przychody w wysokości 13-17 tys. złotych, wyjątkowo w 2003 r. 2.790 zł.

W 2005 r. wnioskodawca był zmuszony do rezygnacji z tej działalności z uwagi na problemy zdrowotne. Z powodu schorzenia kręgosłupa - rozpoznana w efekcie wieloletniego leczenia przepuklina krążków międzykręgowych L4-L5-S1 - nie mógł wykonywać pracy siedzącej. Problemy zdrowotne i ich następstwa zawodowe były przyczyną pogorszenia się sytuacji finansowej wnioskodawcy, a w konsekwencji zaprzestania opłacania składek na ubezpieczenie społeczne oraz zobowiązań względem banków, m. in. z tytułu zakupu mieszkania.

Wnioskodawca zdecydował się na zmianę profilu działalności gospodarczej i zajął się organizacją imprez okolicznościowych. W tym celu wynajmował pomieszczenia przy ul. (...) w T. od (...), które wyremontował i wyposażył, na co zaciągnął kolejne zobowiązania kredytowe. Pomieszczenia te nie były jednak odpowiednie do organizacji dużych imprez (wesel, komunii); działalność wnioskodawcy skupiła się na organizowaniu okolicznościowych imprez dla dzieci. Działalność ta nie przynosiła jednak oczekiwanych dochodów - w 2005 r. wyniosły one łącznie 6.145,42 zł, w 2006 r. 1.369,00 zł, a w 2007 r. 0,00 zł - w związku z czym w lutym 2007 r. wnioskodawca zdecydował o jej zamknięciu.

Ratując trudną sytuację finansową rodziny małżonkowie P. w lutym 2011 r. sprzedali należące do nich mieszkanie przy ul. (...) w T., na którym również widniało zadłużenie na kwotę ponad 138.000,00 zł, i przenieśli się do rodziny zajmując połowę domu - bliźniaka. Wnioskodawca sprzedał także samochód osobowy wykorzystywany przy prowadzeniu pierwotnego profilu działalności, za kwotę około 1.000,00 zł.

Wnioskodawca od chwili zaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej jest osobą bezrobotną, bez prawa do zasiłku. Podejmuje się prac dorywczych grając w zespołach muzycznym na imprezach okolicznościowych; posiada wykształcenie muzyczne II stopnia oraz wykształcenie średnie, bez matury. Z uwagi na problemy zdrowotne kręgosłupa możliwości znalezienia pracy są dla wnioskodawcy ograniczone.

Żona wnioskodawcy jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę za wynagrodzeniem wynoszącym 2.770,00 zł brutto miesięcznie. W celu poprawy sytuacji finansowej rodziny, okazjonalnie udziela korepetycji. Posiadają na utrzymaniu dwoje małoletnich dzieci w wieku odpowiednio 14 i 18 lat.

Z tytułu opłat za dom ponoszą co dwa miesiące koszty prądu i gazu w kwocie około 600,00 zł, a także w okresie grzewczym wydatki na zakup 2 ton węgla.

Wysokość zadłużenia z tytułu nieopłaconych przez wnioskodawcę składek na ubezpieczenie społeczne wynosi 12.102,09 zł, ubezpieczenie zdrowotne 3.909,02 zł, Fundusz Pracy 864,79 zł. Wszystkie zaległości dotyczą okresu od lutego 2005 r. do lutego 2007 r.

Za okres od rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej do lutego 2005 r. wnioskodawca regularnie opłacał składki w należnej wysokości i terminie.

Poza zobowiązaniami publicznoprawnymi małżonkowie P. posiadają nadal aktualne zobowiązania kredytowe względem banków w kwocie 8,5 tys. złotych oraz względem rodziny 7 tys. złotych.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sądowych oraz w dołączonych do nich aktach rentowych, albowiem ich treść nie budziła wątpliwości tego Sądu, a nadto żadna ze stron nie zakwestionowała autentyczności zawartych w nich informacji.

Sąd I instancji ustalił stan faktyczny niniejszej sprawy również w oparciu o przesłuchanie P. P. (1) oraz świadka A. P.. Zeznający w sposób jasny, logiczny i konsekwentny opisali okoliczności związane z prowadzeniem działalności gospodarczej przez wnioskodawcę, przyczyn jej zmiany i ostatecznego zakończenia, a także sytuacji zdrowotnej i materialnej, co znalazło potwierdzenie w dowodach z dokumentów i nie było kwestionowane przez organ rentowy. Sąd ten nie znalazł podstaw do odmowy tym zeznaniom waloru wiarygodności.

W ocenie Sądu Okręgowego ustalony w sprawie stan faktyczny należało tym samym uznać za bezsporny. Wnioskodawca nie kwestionował, iż posiada zadłużenie z tytułu nieterminowego opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne oraz na Fundusz Pracy w wysokości wskazanej przez organ rentowy. Organ rentowy nie podważył natomiast przedstawionego przez wnioskodawcę materiału dowodowego na okoliczność przyczyny powstania zaległości i jego aktualnej sytuacji rodzinnej, zdrowotnej i materialnej. Ocenie podlegało natomiast, czy w powyższych realiach wymierzenie wnioskodawcy opłaty dodatkowej było prawidłowe i zasadne.

Zgodnie z treścią art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) w razie nieopłacenia składek lub opłacenia ich w zaniżonej wysokości, Zakład może wymierzyć płatnikowi składek dodatkową opłatę do wysokości 100 % nieopłaconych składek. Od decyzji w sprawie wymierzenia dodatkowej opłaty przysługuje odwołanie do sądu według zasad określonych w art. 83. Decyzja ta - na co zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 maja 2004 r. w sprawie II UK 402/03, publik. OSNP 2005/3/44 - podlega natomiast kontroli nie tylko pod względem jej formalnej poprawności, ale także merytorycznej zasadności i celowości.

W pierwszej kolejności Sąd I instancji zwrócił uwagę, iż przedmiotowy przepis daje organowi rentowemu możliwość, a nie obowiązek wymierzenia przedmiotowej opłaty. Opłata dodatkowa należy do sfery tzw. swobodnego uznania, którego istotą jest możliwość ustalenia przez organ swego zachowania w stosunku do określonego już stanu faktycznego. Wydając decyzję z zakresu swobodnego uznania, organ jest związany nie tylko przepisem, ale i celem ustanowionego przepisu oraz normami etycznymi. Przy podejmowaniu decyzji w kwestii dodatkowej opłaty organ winien brać pod uwagę, poza względami gospodarczymi, stanem finansów ubezpieczeń społecznych, również inne okoliczności, jak na przykład zawinienie bądź brak winy zobowiązanego w powstaniu zadłużenia, a przede wszystkim możliwości płatnicze dłużnika. Fakultatywność dodatkowej opłaty oznacza, że nie w każdym przypadku istnienia zaległości składkowych Zakład ma obowiązek jej wymiaru. Organ rentowy może odstąpić od wymierzenia takiej opłaty, mając na uwadze całokształt okoliczności sprawy i zachowanie podatnika, które spowodowało nieopłacenie składek lub ich opłacenie w zaniżonej wysokości (por. uzasadnienie wyroku S.A. w Lublinie z dnia 22 sierpnia 2006 r. w sprawie III AUa 1745/05, publik. OSA 2008/7/18).

Jak zatem wynika z powyższego zastosowanie tego prawa być uzależnione w pierwszej kolejności od indywidualnych okoliczności faktycznych dotyczących danego dłużnika. Ponieważ jest to jedynie możliwość, organ rentowy wymierzając opłatę dodatkową winien mieć na uwadze przyczyny nieopłacenia składek, uporczywość a nawet „winę” płatnika w ich nieopłaceniu. Jak słusznie zauważa się w orzecznictwie przy stosowaniu opłaty dodatkowej powinien być wzięty pod uwagę dotychczasowy stosunek płatnika do obowiązku opłacania składek, a zwłaszcza okoliczności wskazujące na winę płatnika w nieopłaceniu składek albo ich opłacaniu w zaniżonej wysokości lub jej brak. Nakładanie dodatkowej opłaty na ubezpieczonego, który nie ma realnej możliwości uregulowania głównego zobowiązania, jest sprzeczne z celem tej instytucji, gdyż jedynie "wirtualnie" zwiększa wysokość zobowiązania ubezpieczonego wobec organu rentowego, nie czyniąc spłaty zobowiązania bardziej realną (por. wyrok S.A. w Lublinie z dnia 22 sierpnia 2006 r. w sprawie III AUa 1745/05, publik. OSA 2008/7/18, wyrok S.A. w Warszawie z dnia 30 czerwca 2004 r. w sprawie III AUa 1422/03, publik. OSA 2005/10/28; wyrok S.A. w Katowicach z dnia 19 lutego 2003 r. w sprawie III AUa 334/02, publik. Pr. Pracy 2004/4/39).

Z drugiej strony przy nakładaniu opłat dodatkowej organ rentowy, na co sam słusznie zwrócił uwagę, winien mieć na uwadze cel jakiego instytucja ta ma służyć. Opłata dodatkowa stanowi instrument prawny służący dyscyplinowaniu płatników do terminowego wywiązywania się ze zobowiązań wobec ZUS. Jej zastosowanie ma sens wówczas, gdy - przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności - można przewidywać, że spełni ona lub może spełnić założony, dyscyplinujący cel. To zaś zależy przede wszystkim od przyczyn nieopłacenia składek lub opłacenia ich w zaniżonej wysokości. Te mogą być zależne lub niezależne od płatnika, zawinione przez niego lub niezawinione. Inaczej powinien być traktowany płatnik, który opóźnia się z wykonaniem obowiązku opłacania składek pomimo dobrej kondycji ekonomicznej, inaczej taki, który boryka się z trudnościami finansowymi (uzasadnienie wyroku S.A. w Lublinie z dnia 22 sierpnia 2006 r. w sprawie III AUa 1745/05, publik. OSA 2008/7/18).

Przenosząc poczynione wyżej rozważania do niniejszej sprawy Sąd Okręgowy wskazał, iż organ rentowy wymierzył niesłusznie opłatę dodatkową z uwagi na sytuację materialną, w jakiej znajduje się P. P. (1). Zaległości w opłacie składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne oraz składek na Fundusz Pracy powstały od 2005 r., kiedy to z uwagi na problemy zdrowotne wnioskodawca nie był w stanie dłużej prowadzić dotychczasowej działalności gospodarczej i był zmuszony do przebranzowienia się, co nie pozwoliło mu jednak na wyjście z powstałego z tego powodu kryzysu finansowego.

Sąd I instancji podkreślił, iż w okresie od rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej do tego momentu (tj. do 2005 r.) - „w czasie tej działalności sytuacja była unormowana”, wnioskodawca osiągał stałe przychody i regularnie wywiązywał się ze swoich zobowiązań, również względem ZUS; brak jest zaległości za okres do lutego 2005 r. Sąd ten wywodził dalej, że z drugiej strony nie można zarzucić wnioskodawcy bierności w związku z zaistniałą wówczas sytuacją – stanem zdrowia uniemożliwiającym kontynuację dotychczasowego profilu działalności. Wnioskodawca podjął bowiem próbę przebranzowienia się, na co był zmuszony do zainwestowania nowych, dodatkowych środków finansowych na wynajęcie sali i jej wyposażenie. Wybrana branża nie przyniosła jednak oczekiwanego rezultatu

finansowego; informacje przekazane z urzędu skarbowego potwierdzają, iż przychód z działalności gospodarczej wnioskodawcy w 2006 r. wniósł niespełna ponad 1.000,00 zł, zaś w 2007 r. był on zerowy. Przyczyną zaprzestania opłacania składek na ubezpieczenie społeczne nie było całem celowe zaniechanie wnioskodawcy i unikanie wywiązywania się z dyscypliny płatniczej, a okoliczności finansowe, spowodowane nieprzewidywalnym pogorszeniem się stanu zdrowienia płatnika.

Zdaniem Sądu Okręgowego wnioskodawca w rozsądnym z punktu widzenia prawidłowego zarządzania terminie zakończył prowadzenie działalności gospodarczej, jego zadłużenie względem ZUS nie powiększa się. Wnioskodawca na chwilę obecną nie ma majątku, z którego mógłby zaspokoić zaległości względem organu rentowego. Posiadany przez niego majątek stały (nieruchomość), który notabene był także zabezpieczony na zobowiązania w kwocie prawie 140 tys. złotych, został już zbyty celem uregulowania choć części z tych należności. Wnioskodawca bowiem poza zaległościami względem organu rentowego posiadał i posiada liczne zobowiązania kredytowe powzięte celem zaspokojenia podstawowych potrzeb rodziny (mieszkanie) bądź na cele związane z prowadzoną działalnością gospodarczą.

Wnioskodawca wraz z rodziną mieszka aktualnie w domu rodzinny siostry A. P., korzystają zatem jedynie z przychylności bliskich. Ponoszą natomiast koszty jego utrzymania, średniomiesięcznie 300,00 zł, w okresie zimowym dodatkowo dochodzą koszty ogrzewania. Jedyne stałym dochodem rodziny jest wynagrodzenie A. P. w kwocie 2.770,00 zł oraz sporadyczne dodatkowe wynagrodzenie za udzielanie korepetycji. Wnioskodawca z uwagi na stan zdrowia -choroba kręgosłupa - nie jest w stanie podjąć się każdej pracy. Nadto legitymuje się on wykształceniem średnim, bez matury i wyuczonego zawodu. P. P. (1) ma również na utrzymaniu wraz ze swoją żoną dwoje dzieci w wieku 14 i 18 lat.

Mając na uwadze przedstawioną sytuację wnioskodawcy Sąd I instancji wskazał, iż P. P. (1) nie z własnej winy nie uiścił należności na składki na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne oraz na Fundusz Pracy. Obciążenie zaś opłatą dodatkową w wysokości prawie 2.000,00 zł dodatkowo pogłębi istniejące zadłużenie względem ZUS, ale także uniemożliwi regulowanie pozostałych zobowiązań. Nie spełni zatem, ani roli dyscyplinującej, ani roli odszkodowawczej. Wnioskodawca jest świadomy zadłużenia i z własnej inicjatywy - co już wykazał - dąży do poprawy tej sytuacji i uregulowania należności; dodatkowy, negatywny „bodziec” ze strony organu rentowego, nie jest w ocenie Sądu Okręgowego potrzebny, lecz jak rozsądnie zauważył wnioskodawca, pełni funkcję dodatkowo demotywującą i utrudnia wyjście z zadłużenia, którego zostało spowodowane okolicznościami nagłymi i niezależnymi od wnioskodawcy - pogorszeniem się stanu jego zdrowia i jego konsekwencjami.

W rezultacie Sąd ten na podstawie przepisu art. 477 (14) § 2 k.p.c. orzekł, jak w sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. zarzucając temu orzeczeniu:

1) naruszenie prawa materialnego, tj. przepisu art. 24 ust. 1 w zw. art. 32, art. 83 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) poprzez zwolnienie P. P. (1) z obowiązku opłacenia opłaty dodatkowej w wysokości:

- 1.210,00 zł stanowiącej 10 % nie opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne w kwocie 12.102,09 zł za okres od lutego 2005 r. do lutego 2007 r.,

- 391,00 zł stanowiącej 10 % nie opłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne w kwocie 3.909,02 zł za okres luty 2005 r., od kwietnia 2005 r. do lutego 2007 r.,

- 86,00 zł stanowiącej 10 % nie opłaconych składek na Fundusz Pracy i FGSP w kwocie 864,79 zł za okres od lutego 2005 r. do lutego 2007 r.

2) naruszenie prawa procesowego, tj. przepisu art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnej oceny materiału dowodowego prowadzący do błędnych ustaleń.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy dokonał streszczenia postępowań: administracyjnego i sądowego-pierwszoinstancyjnego, powołał treść przepisów art. 24 ust. 1, art. 32 i art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) oraz wskazał, że jego ustawowym obowiązkiem jest wykorzystanie wszelkich dostępnych środków przymusowego dochodzenia należności.

Biorąc zatem pod uwagę publicznoprawny charakter należności z tytułu składek oraz uwzględniając cele, na które są one przeznaczane organy odpowiedzialne za ich pobór zobligowane są do szczególnej staranności i ostrożności w dysponowaniu nimi. Mając na uwadze powyższe oraz fakt, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych występuje również jako rzecznik interesu społecznego i zobligowany jest do działania z uwzględnieniem interesu funduszy ubezpieczeniowych, którymi zarządza. Osoby prowadzące działalność gospodarczą muszą ponosić ciężar jej prowadzenia i tym samym są zobowiązane do opłacenia należności z tytułu składek w ustawowym terminie niezależnie od przyczyn uniemożliwiających spełnienie takiego obowiązku. Ustanawiając opłatę dodatkową ustawodawca dał organowi rentowemu instrument dyscyplinujący płatnika składek.

Apelujący zwrócił uwagę, iż nakładając opłatę dodatkową na P. P. (1) wziął pod uwagę okoliczności dotyczące jego sytuacji materialnej, rodzinnej i zdrowotnej, dlatego też nie korzystając z ustawowej możliwości wymierzenia opłaty dodatkowej w wysokości 100 % nie opłaconych składek, wymierzył jedynie opłatę dodatkową w wysokości 10 %.

Zdaniem organu rentowego zebrany w toku postępowania administracyjnego i sądowego materiał dowodowy nie daje podstaw do przyjęcia, iż sytuacja wnioskodawcy jest trudna i zasługująca na uprzywilejowane traktowanie, zmierzające do zwolnienia go z obowiązku uiszczenia opłaty dodatkowej. Organ ten wskazał, że wnioskodawca jest osobą młodą (ur. (...)), posiada wykształcenie średnie oraz muzyczne II stopnia. Dlatego też w jego ocenie może podjąć zatrudnienie wykonując różnego rodzaju prace, a nadto z uwagi na młody wiek może również podjąć naukę w szkołach policealnych lub też uzupełnić wykształcenie, chociażby odbywając dodatkowe kursy. W toku procesu wnioskodawca powoływał się na zły stan zdrowia, lecz na powyższą okoliczność przedłożył jedynie wynik rezonansu magnetycznego, brak jakiegokolwiek dokumentacji dotyczącej przebiegu leczenia. Nie bez znaczenia pozostaje również fakt, iż wnioskodawca wraz z żoną i dziećmi (14 i 18 lat) mieszka w domu rodzinnym siostry A. P., w związku z czym nie ponosi wysokich kosztów związanych z zamieszkiwaniem (koszty średniomiesięcznie 300,00 zł + koszty ogrzewania zimą). ZUS/Oddział w T. podniósł, iż dochodem rodziny P. P. (1) jest stałe wynagrodzenie jakie otrzymuje jego żona A. P. z tytułu umowy o pracę oraz dodatkowe kwoty z udzielnych korepetycji z języka angielskiego.

Na zakończenie apelujący podkreślił, iż z przesłanej przez Oddział dokumentacji, dołączonej w poczet materiału dowodowego wynika, że P. P. (1) wielokrotnie zwracał się do organu rentowego z prośbą o umorzenie należności z tytułu nieopłaconych składek oraz z wnioskami o zawarcie układu ratalnego. Powyższe wnioski były załatwiane w sposób negatywny, z uwagi na brak dostarczenia przez wnioskodawcę wymaganej dokumentacji. Zdaniem ZUS/Oddział w T. takie postępowanie ubezpieczonego świadczy o braku chęci podjęcia współpracy z organem rentowym w celu uregulowania zobowiązań wynikających z nieopłaconych w terminie składek na ubezpieczenia społeczne.

W związku z powyższym, w ocenie organu rentowego, wymierzenie opłaty dodatkowej stanowi bodziec do podjęcia stosownych kroków i opłacenia należności wobec funduszy, zaś zwolnienie P. P. (1) z wymierzonej opłaty może spowodować przekonanie o słuszności jego postępowania.

W konkluzji apelacji organ ten wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego zasługiwała na uwzględnienie w sposób skutkujący zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem odwołania.

W apelacji organ ten podniósł zarzut naruszenia prawa procesowego, a w szczególności art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnej oceny materiału dowodowego, a w konsekwencji dokonanie błędnych ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie.

Podkreślenia wymaga, że skuteczne postawienie zarzutu sprzeczności istotnych ustaleń ze zgromadzonymi dowodami lub naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, lub nie uwzględnił wszystkich przeprowadzonych w sprawie dowodów, jedynie to bowiem może być przeciwstawione uprawnieniu do dokonywania swobodnej oceny dowodów (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2004 r. w sprawie III CK 245/04, publik. LEX 174185).

Na wstępie podzielić należy stanowisko organu rentowego, zgodnie z którym Sąd I instancji poczynił błędne ustalenia faktyczne, ponieważ w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku podał (k. 35-38 akt sprawy), że wszystkie zaległości z tytułu nieopłaconych przez wnioskodawcę składek dotyczą okresu od lutego 2005 r. do lutego 2007 r., zaś ze stanów należności dla płatnika z dnia 13 października 2011 r. (k. 1-4 akt ZUS dot. opłaty dodatkowej) wynika, że zaległość z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne dotyczy lutego 2005 r. oraz okresu od kwietnia 2005 r. do lutego 2007 r.

Zdaniem Sądu II instancji Sąd Okręgowy wyszedł poza granice przedmiotu rozpoznania niniejszej sprawy wyznaczone przez decyzję z dnia 09 grudnia 2011 r. (k. 12-14 akt ZUS dot. opłaty dodatkowej).

W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza bowiem decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (art. 477 (9) i art. 477 (14) k.p.c.) i tylko w tym zakresie podlega ona kontroli sądu zarówno pod względem jej formalnej poprawności, jak i merytorycznej zasadności. Postępowanie sądowe zmierza do kontroli prawidłowości lub zasadności zaskarżonej decyzji, a w związku z tym wykluczone jest rozstrzyganie przez sąd, niejako w zastępstwie organu rentowego, żądań zgłaszanych w toku postępowania odwoławczego, które nie były przedmiotem zaskarżonej decyzji (por. postanowienie S.N. z dnia 22 lutego 2012 r. w sprawie II UK 275/11, publik. LEX nr 1215286).

Spór w przedmiotowej sprawie dotyczy kwestii spełnienia, wynikających z treści art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm., nazywanej dalej ustawą systemową), przesłanek wymierzenia P. P. (1) dodatkowej opłaty z tytułu nie opłacania składek.

Wskazany przepis (tak jak i obecnie obowiązujący art. 24 ust. 1 lit. a) uzależnia wymierzenie dodatkowej opłaty płatnikowi składek do wysokości 100 % nieopłaconych składek wyłącznie od nieopłacenia składek lub opłacenia ich w zaniżonej wysokości. Tym samym brak jest podstaw prawnych do badania zasadności wymierzenia tej opłaty oraz jej wysokości przez pryzmat sytuacji zdrowotnej, rodzinnej, czy materialnej płatnika składek. Za zbyt wysokie uznać zatem należy poczynione przez Sąd I instancji szczegółowe ustalenia dotyczące stanu zdrowia, sytuacji rodzinnej i majątkowej P. P. (1).

Powyższe okoliczności faktyczne mogą natomiast być podstawą do wystąpienia przez wnioskodawcę do organu rentowego z wnioskiem o umorzenie należności z tytułu składek (art. 28 ust. 1 ustawy systemowej) lub z wnioskiem o odroczenie terminu płatności należności z tytułu składek oraz rozłożenie tych należności na raty (art. 29 ust. 1 ustawy systemowej), co nie stanowi jednak przedmiotu zaskarżonej decyzji.

W niniejszej sprawie nie była przedmiotem sporu, ani nie budziła wątpliwości okoliczność w postaci nieopłacenia przez P. P. (1) składek: na ubezpieczenia społeczne za okres od lutego 2005 r. do lutego 2007 r., na ubezpieczenie zdrowotne za luty 2005 r. oraz za okres od kwietnia 2005 r. do lutego 2007 r. oraz na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od lutego 2005 r. do lutego 2007 r., jak również wysokość zaległości składkowych ze wskazanych poszczególnych tytułów.

Tym samym zasadnie organ rentowy uznał, że zachodzą przesłanki z art. 24 ust. 1 ustawy systemowej do wymierzenia P. P. (1) dodatkowej opłaty z tytułu nie opłacania tych składek.

Ponadto stwierdzić należy, że wysokość dodatkowej opłaty wymierzonej wnioskodawcy mieści się w granicach określonych przez art. 24 ust. 1 ustawy systemowej, ponieważ nie przekracza wysokości 100 % nieopłaconych składek.

Brak jest zatem podstaw prawnych do podważania prawidłowości zaskarżonej decyzji ZUS/Oddział w T. z dnia 09 grudnia 2011 r. (k. 12-14 akt ZUS dot. opłaty dodatkowej).

Za zasadny uznać należy, wynikający z apelacji (k. 41-42v. akt sprawy), zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy prawa materialnego, a w szczególności art. 24 ust. 1 ustawy systemowej.

Stosownie do treści art. 386 § 1 k.p.c. w razie uwzględnienia apelacji sąd drugiej instancji zmienia zaskarżony wyrok i orzeka, co do istoty sprawy.

Mając na względzie powyższe, działając na mocy art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji wyroku.